

VÝVOJ POČTU STUDUJÍCÍCH STŘEDOŠKOLSKÉ UČITELSTVÍ

R. Šrámek

Došlo: 30. června 2004

Abstract

ŠRÁMEK, R.: *Progres of number of students secondary-school teaching of skilled subjects*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., 2004, LII, No. 6, pp. 253-266

4463 persons were registered into study of secondary-school teaching of skilled subjects from school year 1964/1965 until school year 2003/2004. 3221 students were selected or accepted. 2101 persons performed first exam from pedagogy. Retrospective approaches for researching of past period can help for solutions of future tasks of university.

Mendel's Agriculture and Forest University in Brno, study of secondary-school teaching of skilled subjects, past and future of this study

ÚVOD

Pojednání je součástí průzkumů již čtyři desetiletí existujícího studia středoškolského učitelství na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě (Vysoké škole zemědělské) v Brně. Proto je i součástí historiografických výzkumů této univerzity (školy).

* * *

Retrospektivní přístupy k řešení tématu dovolují konstatovat, že přibližně deset let trvala jedna z historických proměn československého zemědělství, přestavba ukončená v roce 1960. „Jestliže v roce 1950 bylo v socialistickém sektoru jen 28,9 % celkové výměry zemědělské půdy (v jednotných zemědělských družstvech převážně I. a II. typu to činilo 15,6 %), pak v roce 1959 tvořil podíl tohoto sektoru již 87 %. Za období let 1953–1959 se počet jednotných zemědělských družstev III. a IV. typu zvýšil téměř dvojnásobně, počet jejich členů více než dvaapůlkrát ... výměra zemědělské půdy (se zvětšila – R. Š.) více než dvakrát ... hektarové výnosy hlavních zemědělských plodin (vzrostly – R. Š.) u obilnin téměř o čtvrtinu, u cukrovky o 15 % ...“ [Černohorský, 1980, s. 233].

Také jako důsledek těchto proměn vzniká před pětacířeti lety Provozně ekonomická fakulta tehdejší Vysoké školy zemědělské v Brně. Nejprve se zaměřením na přípravu pracovníků v oboru provoz a ekonomika zemědělské výroby, později se zaměřením i na přípravu odborníků v jiných oborech [Vyskot et al., 1960]. Rovněž jako další z důsledků naznačených proměn je v té době přijatý školský zákon, respektive zákon o soustavě výchovy a vzdělávání v ČSSR [Zákon, 1960].

V intencích tohoto zákona se v ČSSR od 1. září 1964 realizuje jinak než do té doby prováděná příprava středoškolských pedagogických pracovníků [Směrnice, 1964]. Nový způsob přípravy se proto zavádí také na Vysoké škole zemědělské v Brně, kde je v tom roce za tím účelem zřízena Katedra pedagogiky [Studium, 1965].

Činnost Katedry pedagogiky je do roku 1990 postupně určována zejména celostátně platnými předpisy, například [Doplňkové studium, 1971/1972], [Směrnice, 1980] a [Vyhláška, 1985].

Ústav inženýrské pedagogiky, respektive Oddělení pedagogiky Ústavu humanitních věd (navazující na činnost Katedry pedagogiky po roce 1990 ve funkci

pracoviště akreditovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [Seznam, 1996]) se v současné době podílí zejména na provádění vyhlášky č. 139/1997 Sb. [Vyhláška, 1997], zákona č. 111/1998 Sb. [Zákon, 1998], zákona č. 147/2001 Sb. [Zákon, 2001] a usnesení vlády České republiky č. 113 [Národní program, 2001].

Šrámek již od roku 1976 zaměřuje publikační činnost směrem k pedagogické přípravě středoškolských učitelů odborných předmětů. Touto přípravou se zabývá nejen ve vztahu k mateřskému pracovišti, ale i ve vztahu k jiným partnerským pracovištím, včetně těch založených rovněž v roce 1964 na sesterských univerzitách (školách) v Praze a Nitře [Šrámek, např. 1997, 2000 a 2002].

Pedagogická příprava středoškolských učitelů odborných předmětů se provádí formou

1. prezenčního studia i 2. kombinovaného studia. V tomto pojednání se sleduje jen prezenční studium. Předmětem pozornosti v něm proto není 3. studium k získání kvalifikace mistrů odborné výchovy a studium požadované v kurzech pro 4. instruktory účelových zařízení středních škol, 5. technicko-hospodářské pracovníky těchto zařízení, 6. učitele odborných předmětů středních odborných škol a 7. vysokoškolské učitele.

V souvislosti s tím, že po čtyřech desetiletích činnosti pracoviště specializovaného v rámci Vysoké školy zemědělské a Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně na pedagogickou přípravu středoškolských učitelů odborných předmětů musí nynější Oddělení pedagogiky Ústavu humanitních věd Provozně ekonomické fakulty Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně usilovat o to, aby co nejdříve vytvořilo podmínky k proměně nynějšího prezenčního studia v „...samostatný studijní program ukončený státní zkouškou, který je podroben akreditaci za stejných podmínek jako ostatní studijní programy učitelství“ [Národní program, 2001, s. 43], je účelné zaměřit se v nejbližším období na orientační deskripci tohoto studia.

METODIKA

Cíl zkoumání

Provést vstupní a) klasifikaci, b) kvantifikaci a c) sumarizaci souborů osob studujících formu prezenčního studia středoškolské učitelství odborných předmětů na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě (Vysoké škole zemědělské) v Brně od školního roku 1964/1965 do školního roku 2003/2004. Situace A se přitom týká počtu přihlášených osob, situace B počtu vybraných nebo přijatých osob a situace C počtu osob, které vykonaly první (dílčí) zkoušku z předmětu pedagogika.

Prostředky zkoumání

Metody zkoumání:

historiografická (ne typologická)
statistická (ne monografická)

Technika zkoumání:

nepřímá (hlavně dokumentová)

Statistika zkoumání:

deskriptivní (ne analytická)

Soubor zkoumání:

základní (ne výběrový)

Úroveň zkoumání:

nominální (ne ordinální a kardinální)

Úseky zkoumání:

- klasifikace (jen třídění souborů); Úkol 1.
- kvantifikace (jen četnosti, centrace a variability, ne korelace); Úkol 2. až Úkol 9.
- sumarizace (jen vyvozování závěrů); Úkol 10.

Úkoly zkoumání:

- třídění základního souboru do dílčích podsouborů prostřednictvím statistických (četnostních) tabulek;
- výpočet absolutních četností základního souboru a dílčích podsouborů (F);
- výpočet relativních četností téhož (F %);
- výpočet jednoduchého aritmetického průměru (místo výpočtu méně vhodného modusu) téhož (μ);
- výpočet horního kvartilu téhož (Q_{75});
- výpočet prostředního kvartilu téhož (Q_{50});
- výpočet dolního kvartilu téhož (Q_{25});
- výpočet variačního rozpětí téhož (R);
- výpočet kvadrilové odchylky téhož (Q);
- vyvození závěrů retrospektivní a perspektivní povahy ze sděleného v předcházejících částech pojednání.

VÝSLEDKY

Informace o čtyřicet let trvající přípravě středoškolských pedagogických pracovníků na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě (Vysoké škole zemědělské) v Brně jsou rozptýlené zejména v pramenech Archivu Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně a v jiných fakultních, ústavních i osobních zdrojích. Po velmi dlouhou dobu trvajícím shromažďování výchozích informací jsou zde zprávně soustředěných údajů předloženy jen některé z nich v podobě nejzákladnějších statistických dat.

Interpretace výsledků

Úkol 1. až Úkol 3.

Do prezenčního studia se z hlediska absolutních četností (F) a relativních četností (F %) k získání kvalifikace středoškolského učitele odborných předmětů za čtyřicet let (od školního roku 1964/1965 do školního roku 2003/2004) přihlásilo (A) 4463 osob. Vybráno či přijato k tomuto studiu bylo (B) 3221 studujících, tj. 72,17 % z přihlášených osob. První zkoušku z pedagogiky (C) doposud vykona-

lo (X) 2101 osob, tj. 65,23 % z přijatých studujících (Tab. I).

Z Provozně ekonomické fakulty (PEF) se k sledovanému prezenčnímu studiu přihlásilo (A) 1402 osob, tj. 31,41 % ze všech přihlášených. Vybráno či přijato k tomuto studiu bylo (B) 1008 studujících, tj. 31,29 % ze všech vybraných či přijatých. První zkoušku z pedagogiky (C) doposud vykonalo (X) 695 osob, tj. 33,08 % ze všech zkušných, respektive 68,95 % osob z této fakulty do studia vybraných či přijatých (Tab. II a Tab. III).

Tytéž tři situace (A, B, C) v případě studujících z ostatních fakult, včetně studujících z Veterinární a farmaceutické univerzity (Vysoké školy veterinární) v Brně, jsou zachyceny v dalších pěti tabulkách (Tab. IV až Tab. VIII).

Úkol 4.

Do sledovaného prezenčního studia se z řad studujících Mendelovu zemědělskou a lesnickou univerzitu (Vysokou školu zemědělskou) v Brně z hlediska jednoduchého aritmetického průměru (μ) každý rok přihlásilo (A) 45,45 mužů a 65,75 žen, tj. 111,20 osob. Ke studiu bylo každoročně vybráno či přijato (B) 32,17 mužů a 48,03 žen, tj. 80,20 studujících. První zkoušku z pedagogiky (C) každý rok vykonalo (X) 19,88 mužů a 32,57 žen, tj. 52,45 osob.

Z PEF je to z téhož hlediska a ve shodných situacích v případě (A) 13,75 mužů a 21,30 žen, tj. 35,05 osob. V případě (B) 9,93 mužů a 15,28 žen, tj. 25,21 studujících. V případě (C) 6,55 mužů a 10,82 žen, tj. 17,37 osob.

Další tabulka (Tab. IX) předkládá výčet minimálních a maximálních počtů studujících v jednotlivých zkoumaných souborech. Uvedení k nim se vztahujících školních roků je poučnou konkretizací.

Množství nadprůměrných, průměrných a podprůměrných počtů studujících v jednotlivých zkoumaných souborech je uvedeno v následující tabulce (Tab. X). Četnost podprůměrných počtů je ve všech situacích (A), (B) a (C) větší než četnost nadprůměrných počtů.

Úkol 5. až Úkol 7.

Kvantifikace dat tentokrát jako centrance prostřednictvím horního (Q_{75}), prostředního (Q_{50}) a dolního kvartilu (Q_{25}), je znázorněna v jiné tabulce (Tab. XI). Všechny devět jednoduchých aritmetických průměrů (μ) má hodnoty vyšší v rozsahu 1,50 až 9,20 než všech devět mediánů, respektive prostředních kvartilů Q_{50} .

Úkol 8. až Úkol 9.

Kvantifikaci dat prostřednictvím variačního rozpětí (R) a kvadrilové odchylky (Q) podává předposlední tabulka (Tab. XII). V ní lze shledat, že v každé ze dvou řad (R a Q) jsou čtyři grupy (R: 55-58; 83-

85-97; 121-132-149; 231 a Q: 6,25-6,25; 9,75-11,50-12,00; 18,25-20,50-23,25; 29,00). Velmi extrémními grupami jsou ty, které se týkají studujících MZLU v situaci (A).

DISKUSE VÝSLEDKŮ

Úkol 10. (část A)

Pokud je tomu tak, že pravda odráží shodu se skutečností, pak případné tvrzení, že sledované situace (A), (B) a (C) mají v toku času jen progresivní ráz, není pravdivý výrok, nýbrž pouze povrchní smyšlenka. Z poslední tabulky (Tab. XIII) totiž přesvědčivě vyplývá, že posuzované situace mají v celé čtyřicetileté historii katedry, ústavu či oddělení také ráz malé stagnace a velké regrese. Konkrétně dvě desetiletí regrese počtu studujících (1974/1975 až 1993/1994). Ta souvisí i s klady a zápory tehdejšího tlumení výběrového a přijímacího řízení do prezenčního studia na základě ideje, že také čeští středoškolští učitelé odborných předmětů musí splňovat kodifikované somatické, psychické a sociální požadavky kladené na pedagogické pracovníky v kulturních zemích světa. Též konkrétně i jedno desetiletí regrese počtu studujících (1994/1995 až 2003/2004). Ten rovněž souvisí s klady a zápory tehdejšího (nynějšího) uspokojování přání žadatelů směřovaného k zařazení do prezenčního studia bez výběrového a přijímacího řízení, a to na základě ideje, že případnou následující regulaci úspěšných absolventů prezenčního studia vykonají jiní kompetenti, respektive jiné subjekty na trhu práce, a to snad v konkurenčních situacích v době jejich pokusů získat zaměstnání na středních odborných školách.

ZÁVĚR

Úkol 10. (část B)

Předcházející a) klasifikace, b) kvantifikace a c) sumarizace souvisí v současné době s nepříznivým demografickým a ekonomickým, krátkodobým až střednědobým výhledem České republiky. Lze odhadovat, že transformační školská politika státu povede také k minimalizaci počtu žadatelů o získání kvalifikace středoškolských učitelů odborných předmětů formou prezenčního studia, a to i na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě v Brně. Proti tomuto trendu však bude působit širší sociální politika státu, vedoucí k tomu, aby maximální počet občanů na trhu práce v České republice i v zemích Evropské unie disponoval několika kvalifikacemi (i rekvalifikacemi), včetně kvalifikací učitelských, respektive pedagogických.

Při zvažování perspektiv prezenčního studia středoškolských učitelů odborných předmětů na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě v Brně je nutno přihlídnout rovněž k další nepříznivé situaci, v níž se nachází Česká republika. Tou je nadále neúnosná situace v oblasti kvalifikovanosti nynějších středoškol-

ských učitelů odborných předmětů. V prosinci 2001 například Husník [2001, s. 10] dává do poměru počty kvalifikovaných a nekvalifikovaných středoškolských učitelů odborných předmětů v České republice podle zjištění České školní inspekce a píše, že „Z celkového počtu 12 učitelů odborných předmětů jich 5 splňuje požadavky dané vyhláškou, dvěma chybí buď odborná, či pedagogická způsobilost k výuce na daném typu školy a 5 nevyhovuje podmínkám vyhlášky zcela. Odborné předměty vyučují i někteří mistři odborného výcviku...“. Doposud poslední výrazné znepokojení nad mírou nekvalifikovanosti těch, kteří pracují na českých středních odborných školách na místech odborných učitelů vyjadřuje Doubrava [2004]. Přes třicet let existující inženýrská pedagogika [Měřička a Vališová, 2002] v současných podmínkách České republiky tak má základní problém k zásadnímu řešení. Již dříve se o toto pokusil i Šrámek [např. 2003].

Nyní je však třeba na konci pojednání v těchto kontextech zdůraznit, že katedra, ústav či oddělení jako pracoviště spojená každodenně po čtyřicet let s činností všech fakult Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity (Vysoké školy zemědělské) v Brně prokázala při řešení úkolů univerzity (školy) svou nezastupitelnost. Na úseku sledovaného prezenčního studia je to skutečnost zejména velmi markantní.

* * *

V oblastech dalších šesti těmito pracovišti garantovaných studií je situace případ od případu jiná, respektive doposud neprozkoumaná. Proto by historio-graphické výzkumy Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně mohly být orientovány i těmito směry.

I: Počet studujících celkem; základní soubor

Poř.	Školní rok	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
1.	1964/65	171	59	50	111	38	32	282	97	82
2.	1965/66	77	34	22	92	41	27	169	75	49
3.	1966/67	105	74	49	96	75	49	201	149	98
4.	1967/68	48	42	27	37	29	19	85	71	46
5.	1968/69	73	64	42	83	73	48	156	137	90
6.	1969/70	111	104	68	84	79	52	195	183	120
7.	1970/71	52	46	22	47	39	19	99	85	41
8.	1971/72	30	24	13	43	28	15	73	52	28
9.	1972/73	46	44	34	65	64	50	111	108	84
10.	1973/74	41	34	22	75	59	39	116	93	61
11.	1974/75	30	22	14	59	50	33	89	72	47
12.	1975/76	56	43	15	77	62	28	133	105	43
13.	1976/77	49	45	22	61	51	41	110	96	63
14.	1977/78	34	34	18	56	53	37	90	87	55
15.	1978/79	26	26	18	39	38	17	65	64	35
16.	1979/80	21	21	13	58	58	46	79	79	59
17.	1980/81	38	37	22	62	59	40	100	96	62
18.	1981/82	15	15	14	40	37	29	55	52	43
19.	1982/83	30	27	14	67	65	39	97	92	53
20.	1983/84	21	17	13	51	34	26	72	51	39
21.	1984/85	25	19	13	39	25	20	64	44	33
22.	1985/86	20	12	6	49	35	22	69	47	28
23.	1986/87	29	24	17	47	40	28	76	64	45
24.	1987/88	37	26	16	63	38	20	100	64	36

25.	1988/89	26	23	12	38	36	25	64	59	37
26.	1989/90	19	15	8	41	38	28	60	53	36
27.	1990/91	41	28	20	73	47	36	114	75	56
28.	1991/92	54	20	10	100	33	23	154	53	33
29.	1992/93	56	25	19	88	32	20	144	57	39
30.	1993/94	33	16	13	44	18	10	77	34	23
31.	1994/95	47	27	13	57	22	14	104	49	27
32.	1995/96	40	21	10	73	48	28	113	69	38
33.	1996/97	34	29	15	52	50	36	86	79	51
34.	1997/98	45	45	21	83	83	62	128	128	83
35.	1998/99	49	30	23	62	42	37	111	72	60
36.	1999/00	36	23	14	100	78	64	136	101	78
37.	2000/01	59	37	19	104	80	62	163	117	81
38.	2001/02	59	38	22	88	49	39	147	87	61
39.	2002/03	34	18	13	91	64	45	125	82	58
40.	2003/04	11	8	X	40	35	X	51	43	X
Počet studujících		1828	1296	796	2635	1925	1305	4463	3221	2101

II: Počet studujících z provozně ekonomické fakulty celkem; podsoubor 1

Poř.	Školní rok	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
1.	1964/65	90	31	27	52	18	15	142	49	42
2.	1965/66	32	14	9	72	32	21	104	46	30
3.	1966/67	35	25	16	17	14	9	52	39	25
4.	1967/68	23	19	12	12	7	4	35	26	16
5.	1968/69	22	19	12	25	22	15	47	41	27
6.	1969/70	68	64	42	27	25	16	95	89	58
7.	1970/71	22	19	9	21	19	9	43	38	18
8.	1971/72	17	17	9	8	7	4	25	24	13
9.	1972/73	18	16	13	17	16	12	35	32	25
10.	1973/74	9	8	5	18	14	9	27	22	14
11.	1974/75	4	4	2	16	15	10	20	19	12
12.	1975/76	14	9	4	27	19	11	41	28	15
13.	1976/77	15	12	12	21	19	18	36	31	30
14.	1977/78	5	5	3	5	5	4	10	10	7
15.	1978/79	11	11	8	16	15	6	27	26	14
16.	1979/80	9	9	6	29	29	27	38	38	33
17.	1980/81	15	14	10	15	12	10	30	26	20
18.	1981/82	7	7	7	20	17	14	27	24	21
19.	1982/83	8	6	4	12	11	8	20	17	12
20.	1983/84	4	4	3	24	18	11	28	22	14
21.	1984/85	4	3	2	14	9	6	18	12	8
22.	1985/86	1	0	0	14	10	8	15	10	8

23.	1986/87	4	3	3	17	17	8	21	20	11
24.	1987/88	13	10	7	30	16	10	43	26	17
25.	1988/89	9	8	3	13	13	10	22	21	13
26.	1989/90	10	8	6	15	12	10	25	20	16
27.	1990/91	12	12	9	25	15	13	37	27	22
28.	1991/92	16	7	1	31	13	10	47	20	11
29.	1992/93	16	7	5	16	6	4	32	13	9
30.	1993/94	6	4	4	9	5	3	15	9	7
31.	1994/95	2	2	0	10	5	3	12	7	3
32.	1995/96	1	0	0	15	9	6	16	9	6
33.	1996/97	3	3	1	14	14	8	17	17	9
34.	1997/98	6	6	2	27	27	25	33	33	27
35.	1998/99	4	3	1	21	15	13	25	18	14
36.	1999/00	3	2	2	32	26	23	35	28	25
37.	2000/01	4	3	2	29	24	15	33	27	17
38.	2001/02	4	0	0	39	23	20	43	23	20
39.	2002/03	1	1	1	10	5	5	11	6	6
40.	2003/04	3	2	X	17	13	X	20	15	X
Počet studujících		550	397	262	852	611	433	1402	1008	695

III: Počet studujících z provozně ekonomické fakulty podle studijních oborů celkem; podsoubor 1.1

Studijní obory	PEF								
	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
*)	161	74	54	157	79	55	318	153	109
Provoz a ekonomika zemědělské výroby (1964-1968)	204	170	105	642	495	356	846	665	461
Provoz a ekonomika zemědělské výroby (zkrácené tříleté inženýrské studium, 1964-1968)									
Provoz a ekonomika zemědělství (zkrácené tříleté inženýrské studium, 1969-1970)									
Provoz a ekonomika zemědělství (čtyřleté i pětileté studium, 1969-1995)									
Obor manažersko-ekonomický (1995 - doposud)	176	149	102	15	12	6	191	161	108
Mechanizace zemědělství (čtyřleté i pětileté studium, 1969-1993)									
Mechanizace zemědělství (Provoz techniky, 1994)	6	2	0	2	2	0	8	4	0
Obor ekonomická informatika (1995 - doposud)	1	1	1	12	5	1	13	6	2
Obor ekonomika zemědělství a potravinářství (2001 - doposud)	2	1	0	24	18	15	26	19	15
Obor finance (2001 – doposud)	550	397	262	852	611	433	1402	1008	695
Počet studujících									

*) Těchto devět údajů v řádku (161 až 109) zahrnuje studující fakulty v prvních letech existence katedry pedagogiky, u nichž nelze dodatečně určit, tehdy jimi studované studijní obory

IV: Počet studujících z ostatních fakult celkem; podsoubor 2

Poř.	Školní rok	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
1.	1964/65	81	28	23	59	20	17	140	48	40
2.	1965/66	45	20	13	20	9	6	65	29	19
3.	1966/67	70	49	33	79	61	40	149	110	73
4.	1967/68	25	23	15	25	22	15	50	45	30
5.	1968/69	51	45	30	58	51	33	109	96	63
6.	1969/70	43	40	26	57	54	36	100	94	62
7.	1970/71	30	27	13	26	20	10	56	47	23
8.	1971/72	13	7	4	35	21	11	48	28	15
9.	1972/73	28	28	21	48	48	38	76	76	59
10.	1973/74	32	26	17	57	45	30	89	71	47
11.	1974/75	26	18	12	43	35	23	69	53	35
12.	1975/76	42	34	11	50	43	17	92	77	28
13.	1976/77	34	33	10	40	32	23	74	65	33
14.	1977/78	29	29	15	51	48	33	80	77	48
15.	1978/79	15	15	10	23	23	11	38	38	21
16.	1979/80	12	12	7	29	29	19	41	41	26
17.	1980/81	23	23	12	47	47	30	70	70	42
18.	1981/82	8	8	7	20	20	15	28	28	22
19.	1982/83	22	21	10	55	54	31	77	75	41
20.	1983/84	17	13	10	27	16	15	44	29	25
21.	1984/85	21	16	11	25	16	14	46	32	25
22.	1985/86	19	12	6	35	25	14	54	37	20
23.	1986/87	25	21	14	30	23	20	55	44	34
24.	1987/88	24	16	9	33	22	10	57	38	19
25.	1988/89	17	15	9	25	23	15	42	38	24
26.	1989/90	9	7	2	26	26	18	35	33	20
27.	1990/91	29	16	11	48	32	23	77	48	34
28.	1991/92	38	13	9	69	20	13	107	33	22
29.	1992/93	40	18	14	72	26	16	112	44	30
30.	1993/94	27	12	9	35	13	7	62	25	16
31.	1994/95	45	25	13	47	17	11	92	42	24
32.	1995/96	39	21	10	58	39	22	97	60	32
33.	1996/97	31	26	14	38	36	28	69	62	42
34.	1997/98	39	39	19	56	56	37	95	95	56
35.	1998/99	45	27	22	41	27	24	86	54	46
36.	1999/00	33	21	12	68	52	41	101	73	53
37.	2000/01	55	34	17	75	56	47	130	90	64
38.	2001/02	55	38	22	49	26	19	104	64	41
39.	2002/03	33	17	12	81	59	40	114	76	52
40.	2003/04	8	6	X	23	22	X	31	28	X
	Počet studujících	1278	899	534	1783	1314	872	3061	2213	1406

V: Počet studujících z agronomické fakulty celkem; podsoubor 2.1

Poř.	Školní rok	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
1.	1964/65	81	28	23	59	20	17	140	48	40
2.	1965/66	45	20	13	20	9	6	65	29	19
3.	1966/67	69	48	32	79	61	40	148	109	72
4.	1967/68	24	22	14	25	22	15	49	44	29
5.	1968/69	51	45	30	58	51	33	109	96	63
6.	1969/70	37	35	23	55	52	34	92	87	57
7.	1970/71	29	26	12	26	20	10	55	46	22
8.	1971/72	13	7	4	35	21	11	48	28	15
9.	1972/73	23	23	18	48	48	38	71	71	56
10.	1973/74	22	17	11	57	45	30	79	62	41
11.	1974/75	20	13	9	42	34	22	62	47	31
12.	1975/76	40	32	11	50	43	17	90	75	28
13.	1976/77	13	13	8	37	30	22	50	43	30
14.	1977/78	21	21	13	46	43	30	67	64	43
15.	1978/79	7	7	5	23	23	11	30	30	16
16.	1979/80	6	6	1	28	28	18	34	34	19
17.	1980/81	14	14	9	39	39	28	53	53	37
18.	1981/82	8	8	7	20	20	15	28	28	22
19.	1982/83	20	19	9	54	53	30	74	72	39
20.	1983/84	10	8	6	24	13	12	34	21	18
21.	1984/85	17	12	9	21	13	11	38	25	20
22.	1985/86	7	6	2	20	14	9	27	20	11
23.	1986/87	10	6	4	19	12	10	29	18	14
24.	1987/88	11	6	2	18	13	6	29	19	8
25.	1988/89	5	5	4	18	16	11	23	21	15
26.	1989/90	4	2	1	16	16	14	20	18	15
27.	1990/91	6	3	3	20	15	11	26	18	14
28.	1991/92	22	3	3	54	10	7	76	13	10
29.	1992/93	23	11	9	35	14	12	58	25	21
30.	1993/94	18	7	6	28	9	6	46	16	12
31.	1994/95	35	20	13	31	10	8	66	30	21
32.	1995/96	19	9	7	27	22	12	46	31	19
33.	1996/97	17	14	10	20	20	17	37	34	27
34.	1997/98	22	22	11	33	33	22	55	55	33
35.	1998/99	27	17	15	27	21	18	54	38	33
36.	1999/00	22	14	7	55	41	34	77	55	41
37.	2000/01	9	5	3	49	38	36	58	43	39
38.	2001/02	16	13	11	34	18	16	50	31	27
39.	2002/03	15	6	4	45	30	18	60	36	22
40.	2003/04	4	3	X	13	12	X	17	15	X
Počet studujících		862	596	382	1408	1052	717	2270	1648	1099

VI: Počet studujících z lesnické a dřevařské fakulty celkem; podsoubor 2.2

Poř.	Školní rok	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
3.	1966/67	1	1	1	0	0	0	1	1	1
4.	1967/68	1	1	1	0	0	0	1	1	1
6.	1969/70	6	5	3	2	2	2	8	7	5
7.	1970/71	1	1	1	0	0	0	1	1	1
9.	1972/73	4	4	3	0	0	0	4	4	3
10.	1973/74	9	9	6	0	0	0	9	9	6
11.	1974/75	4	3	2	1	1	1	5	4	3
12.	1975/76	2	2	0	0	0	0	2	2	0
13.	1976/77	21	20	2	3	2	1	24	22	3
14.	1977/78	8	8	2	5	5	3	13	13	5
15.	1978/79	8	8	5	0	0	0	8	8	5
16.	1979/80	6	6	6	1	1	1	7	7	7
17.	1980/81	9	9	3	8	8	2	17	17	5
19.	1982/83	2	2	1	1	1	1	3	3	2
20.	1983/84	7	5	4	3	3	3	10	8	7
21.	1984/85	4	4	2	4	3	3	8	7	5
22.	1985/86	8	3	2	3	1	1	11	4	3
23.	1986/87	7	7	6	4	4	4	11	11	10
24.	1987/88	8	7	6	4	2	1	12	9	7
25.	1988/89	8	6	3	2	2	1	10	8	4
26.	1989/90	2	2	1	4	4	2	6	6	3
27.	1990/91	10	6	3	8	3	1	18	9	4
28.	1991/92	7	6	3	2	2	1	9	8	4
29.	1992/93	11	5	3	3	3	1	14	8	4
30.	1993/94	5	3	2	1	1	0	6	4	2
31.	1994/95	4	2	0	2	1	0	6	3	0
32.	1995/96	13	8	3	6	3	3	19	11	6
33.	1996/97	12	10	3	4	3	2	16	13	5
34.	1997/98	9	9	8	2	2	1	11	11	9
35.	1998/99	12	9	6	3	2	2	15	11	8
36.	1999/00	7	5	4	4	4	2	11	9	6
37.	2000/01	38	22	13	10	6	4	48	28	17
38.	2001/02	33	19	8	8	2	2	41	21	10
39.	2002/03	15	8	6	18	14	13	33	22	19
40.	2003/04	3	2	X	3	3	X	6	5	X
	Počet studujících	305	227	122	119	88	58	424	315	180

VII: Počet studujících ze zahradnické fakulty celkem; podsoubor 2.3

Poř.	Školní rok	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
22.	1985/86	4	3	2	12	10	4	16	13	6
23.	1986/87	8	8	4	7	7	6	15	15	10
24.	1987/88	5	3	1	11	7	3	16	10	4
25.	1988/89	4	4	2	5	5	3	9	9	5
26.	1989/90	3	3	0	6	6	2	9	9	2
27.	1990/91	13	7	5	20	14	11	33	21	16
28.	1991/92	9	4	3	13	8	5	22	12	8
29.	1992/93	6	2	2	34	9	3	40	11	5
30.	1993/94	3	1	1	3	1	0	6	2	1
31.	1994/95	6	3	0	14	6	3	20	9	3
32.	1995/96	4	1	0	24	13	7	28	14	7
33.	1996/97	2	2	1	13	12	8	15	14	9
34.	1997/98	6	6	0	21	21	14	27	27	14
35.	1998/99	6	1	1	11	4	4	17	5	5
36.	1999/00	4	2	1	9	7	5	13	9	6
37.	2000/01	8	7	1	16	12	7	24	19	8
38.	2001/02	6	6	3	7	6	1	13	12	4
39.	2002/03	3	3	2	18	15	9	21	18	11
40.	2003/04	1	1	X	7	7	X	8	8	X
Počet studujících		101	67	29	251	170	95	352	237	124

VIII: Počet studujících z fakult mimo MZLU (VŠZ) celkem; podsoubor 2.4

Poř.	Školní rok	Počet mužů			Počet žen			Počet celkem		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
9.	1972/73	1	1	0	0	0	0	1	1	0
10.	1973/74	1	0	0	0	0	0	1	0	0
11.	1974/75	2	2	1	0	0	0	2	2	1
30.	1993/94	1	1	0	3	2	1	4	3	1
32.	1995/96	3	3	0	1	1	0	4	4	0
33.	1996/97	0	0	0	1	1	1	1	1	1
34.	1997/98	2	2	0	0	0	0	2	2	0
Počet studujících		10	9	1	5	4	2	15	13	3

IX: Minimální a maximální počet studujících podle souborů

Zkoumané soubory	Počet	Situace		
		A	B	C
MZLU Základní soubor	minimální	51	34	23
		(2003/04)	(1993/94)	(1993/94)
	maximální	282	183	120
		(1964/65)	(1969/70)	(1969/70)
PEF Podsoubor 1.	minimální	10	6	3
		(1977/78)	(2002/03)	(1994/95)
	maximální	142	89	58
		(1964/65)	(1969/70)	(1969/70)
Ostatní fakulty Podsoubor 2.	minimální	28	25	15
		(1981/82)	(1993/94)	(1971/72)
	maximální	149	110	73
		(1966/67)	(1966/67)	(1966/67)

X: Nadprůměrný, průměrný a podprůměrný počet studujících podle souborů

Zkoumané soubory	Množství počtů	Situace		
		A	B	C
MZLU Základní soubor	nadprůměrných	16	17	18
	průměrných	2	0	0
	podprůměrných	22	23	21
PEF Podsoubor 1.	nadprůměrných	13	18	15
	průměrných	3	0	2
	podprůměrných	24	22	22
Ostatní fakulty Podsoubor 2.	nadprůměrných	19	17	16
	průměrných	1	0	1
	podprůměrných	20	23	22

XI: Kvantifikace dat v rámci centrace

Zkoumané soubory	Míry centrace	Situace		
		A	B	C
MZLU Základní soubor	Q ₇₅	134,50	96,00	61,50
	Q ₅₀	102,00	75,00	49,00
	Q ₂₅	76,50	55,00	37,50
PEF Podsoubor 1.	Q ₇₅	39,50	29,50	23,50
	Q ₅₀	29,00	23,50	15,00
	Q ₂₅	20,00	17,00	11,00
Ostatní fakulty Podsoubor 2.	Q ₇₅	98,50	74,00	46,50
	Q ₅₀	75,00	48,00	33,00
	Q ₂₅	52,00	37,50	23,50

XII: Kvantifikace dat v rámci variability

Zkoumané soubory	Míry variability	Situace		
		A	B	C
MZLU	R	231	149	97
Základní soubor	Q	29,00	20,50	12,00
PEF	R	132	83	55
Podsoubor 1.	Q	9,75	6,25	6,25
Ostatní fakulty	R	121	85	58
Podsoubor 2.	Q	23,25	18,25	11,50

XIII: Tendence vývoje počtu studujících podle souborů

První až čtvrté desetiletí	Zkoumané soubory a jejich situace								
	MZLU			PEF			Ostatní fakulty		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
1964/65 až 1973/74	1 487	1 050	699	605	406	268	882	644	431
1974/75 až 1983/84	890 oproti 1. des. pokles o 40,15 %	794 pokles o 24,38 %	499 pokles o 28,61 %	277 pokles o 54,21 %	241 pokles o 40,64 %	178 pokles o 33,58 %	613 pokles o 30,50 %	553 pokles o 14,13 % *)	321 pokles o 25,52 %
1984/85 až 1993/94	922 oproti 2. des. nárůst o 3,60 %	550 pokles o 30,73 %	366 pokles o 26,65 %	275 pokles o 0,72 %	178 pokles o 26,14 %	122 pokles o 31,46 %	647 nárůst o 5,55 %	372 pokles o 32,73 % *)	244 pokles o 23,99 %
1994/95 až 2003/04	1 164 oproti 3. des. nárůst o 26,25 %	827 nárůst o 50,36 %	537 nárůst o 46,72 %	245 pokles o 10,91 %	183 nárůst o 2,81 %	127 nárůst o 4,10 %	919 nárůst o 42,04 %	644 nárůst o 73,12 % **)	410 nárůst o 68,03 %
Počet studujících	4 463	3 221	2 101	1 402	1 008	695	3 061	2 213	1 406

Pozn.: *) rozsah poklesů

**) rozsah nárůstů

SOUHRN

Od školního roku 1964/1965 do školního roku 2003/2004 se do prezenční formy studia středoškolského učitelství odborných předmětů na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě (Vysoké škole zemědělské) v Brně přihlásilo 4463 osob. Vybráno či přijato bylo 3221 studujících. První zkoušku z pedagogiky vykonalo 2101 osob. Pracovníci nejprve katedry, pak ústavu a nyní oddělení pedagogiky univerzity (školy) se v uplynulých čtyřiceti letech věnovali ještě šesti dalším podobám přípravy pedagogických pracovníků středních a vysokých škol. Retrospektivní přístupy ke zkoumání uplynulého období mohou napomoci k řešení úkolů univerzity, které souvisí s budoucí náplní práce Oddělení pedagogiky Ústavu humanitních věd Provozní ekonomické fakulty Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně.

Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, prezenční studium středoškolského učitelství odborných předmětů, minulost a budoucnost tohoto studia

LITERATURA

- ČERNOHORSKÝ, Z. Dějiny zemědělského školství v Československu. 1. vyd. Praha: SPN, 1980. 308 s. B.ISBN.
- Doplňkové studium mistrů odborného výcviku. Zemědělská škola, 1971/72, roč. 22, č. 7, s. 99-101. B.ISSN.
- DOUBRAVA, L. Vyhledávka umožňující lidovou tvořivost. Učitel'ské noviny, 2004, roč. 107, č. 19, s. 12-13. ISSN 0139-5718.
- HUSNÍK, P. Učitelé-inženýři chybějí hlavně kvůli platům. Učitel'ské noviny, 2001, roč. 104, č. 44, s. 3 a 10. ISSN 0139-5718.
- MĚŘÍČKA, J. a VALÍŠOVÁ, A. Inženýrská pedagogika v mezinárodních kontextech. Pedagogika, 2002, roč. 52, č. 1, s. 93-98. ISSN 3330-3815.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. 1. vyd. Praha: MŠMT ČR a ÚIV, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8.
- Seznam vzdělávacích zařízení akreditovaných MŠMT ČR. Učitel'ské noviny, 1996, roč. 99, č. 39, s. 20. ISSN 0139-5718.
- Směrnice 73 pro pedagogickou přípravu učitelů odborných předmětů na zemědělských a lesnických školách a učilištích. Věstník ministerstva školství a kultury, 1964, roč. 20, seš. 24, s. 269-270. B.ISBN.
- Směrnice 6 o některých formách pedagogické a odborné přípravy na učitelství... Věstník ministerstva školství a kultury, 1980, roč. 36, seš. 6, s. 68-70. B.ISBN.
- Studium na katedře pedagogiky VŠZ v Brně. 1. vyd. Brno: VŠZ, 1965. 32 s. B.ISBN.
- ŠRÁMEK, R. Další vzdělávání učitelů a Program UČITEL. In Výchova a vzdělávání v českých zemích na prahu třetího tisíciletí. Sborník z vědecké konference. Plzeň: ČAPV, 1997, s. 135-138. ISBN 80-7043-216-0.
- ŠRÁMEK, R. Diskuse o proměnách české pedagogiky, respektive českých pedagogů. In Výzkum školy a učitele. Sborník abstrakt. Praha: ČAPV a PdF UK, 2002, s. 122-123. ISBN 80-7290-089-7.
- ŠRÁMEK, R. Návrh modulu SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA pro studia k získání pedagogické způsobilosti učitelů odborných předmětů středních škol. In Sociální pedagogika jako vědecká a společensky užitečná disciplína. Sborník příspěvků z I. mezinárodní konference. Brno: IMS, 2000, s. 392-395. ISBN 80-902936-0-3.
- ŠRÁMEK, R. Nejsnadnější a nejoblíbenější pedagogické činnosti podle mínění středoškolských učitelů. Pedagogická orientace, 2003, b. roč., č. 4, s. 26-30. ISSN 1211-4669.
- Vyhledávka 139 o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků... Sbírka zákonů, 1997, b. roč., částka 48, s. 2673-2679. B. ISSN.
- Vyhledávka 60 o doplňujícím studiu pro získání pedagogické způsobilosti. Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury, 1985, roč. 41, seš. 10, s. 152. B.ISSN.
- VYSKOT, M. et al. 40 let práce Vysoké školy zemědělské a lesnické v Brně, 1919-1959. 1. vyd. Praha: SZN, 1960. 516 s. B.ISBN.
- Zákon č.147, o vysokých školách... Sbírka zákonů, 2001, b. roč., částka 58, s. 3436-3437. B.ISSN.
- Zákon č.111, o vysokých školách... Sbírka zákonů, 1998, b. roč., částka 39, s. 5388-5419. B.ISSN.
- Zákon č.186, o soustavě výchovy a vzdělávání... Sbírka zákonů, 1960, b. roč., částka 82, s. 645-652. B.ISSN.

Adresa

PaedDr. Rudolf Šrámek, CSc., Ústav humanitních věd, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně,
Zemědělská 1, 613 00 Brno, Česká republika